

2025

Orpheus Metin Ödülleri

SELİM
BABULLAOĞLU

Kısa biyografi

Şair, deneme yazarı, çevirmen Selim Babullaoglu bağımsızlık dönemi Azerbaycan şiirinin önemli isimlerindendir. 1972’de Azerbaycan’ın Şirvan şehrinde doğdu. 1995’te Bakü Devlet Üniversitesi Kütüphanecilik Fakültesini tamamladı.

Bir müddet çeşitli gazete ve televizyon kanallarında çalıştı. Dünya Edebiyatı, Kitapçı dergilerinin kuruculuğunu yaptı ve genel yayın yönetmenliğini üstlendi.

Şiirleri yirmiden fazla yabancı dile tercüme edildi. Türkiye, Almanya, Polonya, Romanya, Macaristan, Danimarka, Ukrayna, Gürcistan, İran ve Sırbistan’da şiir kitapları yayımlandı.

Orhan Veli, Fazıl Hüsnu Dağlarca, Czesław Miłosz, Tomas Tranströmer, Mihai Eminescu, Joseph Brodsky gibi şairlerin şiirlerinin Azerbaycan Türkçesine kazandırdı.

European Poet of Freedom (Gdansk), Ivo Andrić Madalyası (Sırbistan Kraliyet Akademisi), Türk Kültür ve Sanatına Katkılarından Dolayı TÜRKSOY Madalyası (Ankara), Orpheus Metin Ödülleri - Yılın şairi (2025) / ABD, Texas Üniversitesi (Dallas & Clayton, Oklahoma) gibi uluslararası edebiyat ödüllerine layık görüldü, çeşitli edebiyat ve şiir festivallerine katıldı.

Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan Yazarlar Birliği ve Bişkek PEN, Avrupa Bilim ve Sanat Akademisi üyesidir.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

Eserlerinden Bazıları: Tenha (Şiir, 1996), Polkovnike Heç Kim Yazmır (Şiir, 2008), İlk Herfi İtmiş Cümle (Şiir, 2021), Oğlumla Sohbetler (Şiir, 2021), Edebi Sohbetler (Söyleşi, 2011), Edebi Yuhular (Deneme, 2015).

“İlyas Göçmen’in Fotoğraf Defteri” nasıl yazıldı?

1997 yılının ağustos ayında İstanbul’da kitabım yayımlanmıştı: Haziran’da Okunan Nağmeler. Değerli Yasemin Bayer’in çevirisiyle çıkan kitabın kapak tasarımını yapan Türkiye’nin Salı Grubun dan meşhur fotoğrafçı ve Bayerler ailesinin dostu İlyas Göçmen’le bu vesileyle tanıştım. Bana Türk Fotoğrafçıları Kütüphanesi-40 serisinden olan defterini/katalogunu hediye etti. Albümde kırk fotoğraf vardı. Fotoğrafların her birine bir şiir yazma kararı aldım. Neden? Bilmiyordum. Belki de bu albüm, 40 sayısı bana masal şartlarından, sembollerinden biri gibi görüldüğü için. Şimdi böyle düşünüyorum. Kendiliğinde bir masal olan İstanbul’da bulunduğum güzel bir günün akşamı şiirlerin ilki olan “Manzaraya İthaf”ı yazdım. Bu şiirlerin üzerine çalıştığım sonraki 2 yılda fotoğraflarla, resimlerle ilgilenen, ona bakan insanın birçok farklı nokta ve yerde olabileceğini anladım. Karşısına geçip fotoğrafa bakabilirsin, bu ilk ve en sıradan durumdur. Fotoğrafa bakan insanın arkasında da olabi lirsın, bu ikinci bakış açısidir. Fotoğrafın içinde, fotoğrafçının yanında da olabilirsin,

bu ise üç. Fotoğrafın içinde ve fotoğrafçının arkasında da olabilirsin, bu da dört demektir. Fotoğraftaki grubun içinde de olabilirsin, bu beş. Fotoğrafın içindeki herhangi bir objenin arkasında da olabilirsin, bu altı. Fotoğraftaki durumun geçmişi ve geleceği de olabilirsin, bu yedi ve sekiz. Rüzgâr esiyorsa, yağmur veya kar yağıyorsa, müzik çalınıyorsa, hayal oyununa katılarak resimdeki rüzgâr, yağmur, kar ve ses olabilirsin ki, bu da dokuz, on, on bir vesaire... Hatta çerçevedeki fotoğrafların biri olup bu çerçeveden kendine de bakabilirsin. Evet, kırk fotoğraf en az kırk imkân demektir. Bu, objektiflerin, bakış açılarının imkânı demektir. Başka bir tabirle ise mekânsal bir imkandır bu. Peki ya prozodik imkânlar? Beyaz şiir, çeşitli ölçülerde hece şiiri, yine de farklı türleriyle serbest ölçü...? Elbette bir de sanatsal imkân(lar) var... Her fotoğraf,

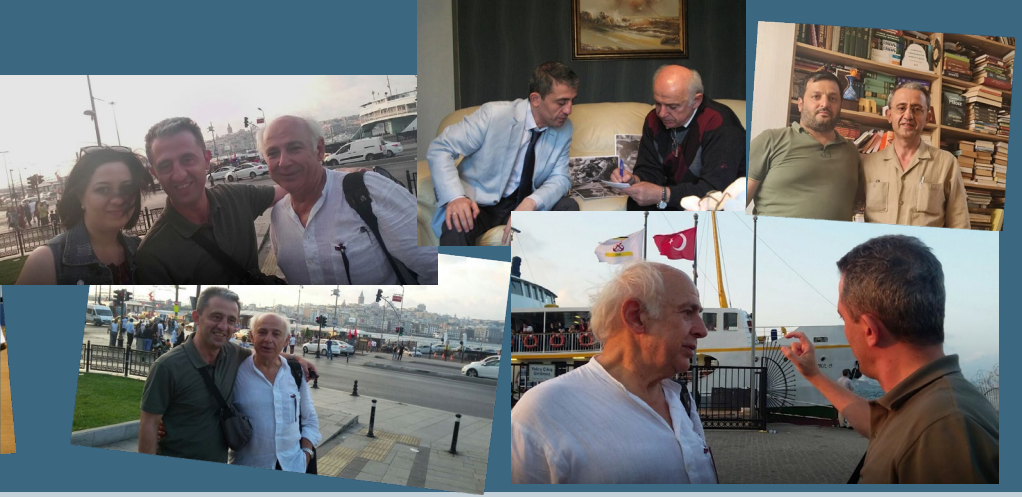
fiziği ardında gizlenen bir metafizikti, hedef de işte buydu. Bu amaç için çeşitli mekânsal, prozodik ve bunun yanı sıra sanatsal imkânlardan yararlanmaya çalıştım, hiçbir şiirde tekrara düşmemeye gayret ettim. ABD’li fotoğrafçı Richard Avedon (1923-2004) bütün fotoğrafların net olduğunu ancak hiçbirinin gerçek olmadığını yazmış. Beni bu şiirleri yazmaya sevk eden belki biraz şuurlatında yatan işte bu kanaat idi. Daha yüz elli yıl önce Fransız şair Charles Baudelaire (1821-1867) de fotoğrafı “zararlı” bir sanat olarak görmüştü. Daha doğrusu o, varlığın mahiyetinin fotoğrafta açılmasını mümkün saymamıştı. Doğru muydu, yalan mıydı? Bu konuda tartışabiliriz. Bugün biz tasvirin ve sesin, söz üstelediği bir devirde yaşıyoruz. Elbette grafikselliği ve sese dönüşmesi dikkate alınırsa söz, aynı zamanda tasvir ve ses demektir. Eğer bize mahiyet, anlam gerekli değilse elbette öyledir.

Fransız fotoğrafçı Robert Doisneau (1912-1994) da bu tecrübeyi genelleştirerek “Şiir ve fotoğrafın birbirine yakın lığı, fotoğraf sanatı ile ressamlığın yakınlığından daha çoktur.” demiştir. Bu düşünce tartışılabilir. Ama bütün insanlar için tartışma doğurmayacak tek bir imkân verilmiştir. Biz kitap sayfasına, peyzaja, resme bakıyorsak, onun dışındaki hiçbir şeyi görmüyor, unutuyor, gözümüzün önündeki o dört köşeli sayfanın, tuvalin, canlı tablonun ardında kalan bütün dünyayı, manzaraları istemesek bile aklımızdan çıkarıyoruz. Buradan da şuraya geliyoruz: Gördüklerimizin kendine has niteliklerini veya gördüğümüz diğer şeylerle olan benzerliklerini öyle bir aktarmalıyız ki, ardımızda bıraktığımız dünyaya karşı utanç duymayalım. İşte bu karışık ve karşıt çekişmelerin arasından sızdı şiirler. Ben bazen gördüğümü tahlil ediyor, bazen görebileceklerimizi ortaya koymaya çalışıyor, bazen de fotoğrafların teklif ettiği gerçeklik içime sinmediğinde başka bir gerçeklik teklif ediyorum. İtiraf ediyorum, şiirleri yazarken bu fotoğraflarla alakalı düşüncelerin ardına saklanmışım. Hem hayatımın çok başarılı bir döneminde hem de otuz dört yıllık

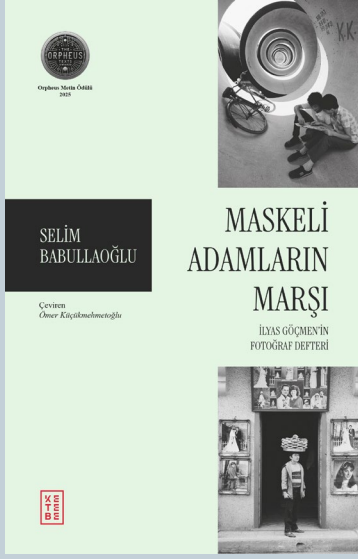
hayatımın -hiçbir zaman bağışlamayacağım- en ağır zaman diliminde yazmaya başladım bu şiirleri. Bu süreçte ayrıca sadece kendimden değil, çevremdeki birbirine benzeyen tüm adaletsizliklerden de saklanmaya çalıştım. Samuel Beckett (1906-1989) gibi, “Gerçekliği değiştirmeyecek söz, onu kötüleştirecek.” diyerek ben, çevremde olanlar hakkında genellikle bir şey söylemiyordum. Bu durum, sözümün yokluğundan değil çokluğundan kaynaklanıyordu. Bu yüzden bütün bunları unutarak bu fotoğrafların fısıldadığı taleplerle kendimi avutmaya çalıştım. Bazı günler, birkaç saat boyunca sadece bir fotoğrafa bakıp yalnız birkaç mısra yazdığımı hatırlıyorum. Bazı fotoğraflara sadece bir kez bakmakla yetenip şiir yazdığım da oldu bazı fotoğraflara haftalarca bakakaldığım da. Bu dönemde fotoğrafçılığın tarihiyle alakalı 95 bazı makaleler de okudum. Aristoteles, Platon, Demokritos, İbn’ül Heysam, Leonardo da Vinci, Bacon, Niepce, Daker, Talbott... Bütün bu büyük isimler, manzaranın kayda alınması için çalışmışlar, düşünceler söylemişler, tecrübe edinip başarı kazanmışlar. İnsanın ve tabiatın fotoğrafını tam olarak çekmek için iki bin yıldan biraz daha fazla zaman gerekmiş. Bugünse dijital fotoğraf makinelerinin üç ayda bir değiştiğini, geliştiğini söyleyebiliriz. İnsan manzarayı kaydedebilmek için binlerce yıl sarf etti. Neden? Nedenini bilmiyorum ama bu yıllar süren zamanda bir şeyi kesin unuttuk. Manzarayı sadece kayda alıyoruz ve bu gerçekliğin yaratıcısı asla biz değiliz. Unutkanlığımız beni üzüyor. Şiirleri yazarken bu düşüncüyü, zannımca dikkate aldım. Aslında bu düşüncüyü veren şey, beni de istisna olarak görmedi.

“Fotoğraf”; “ışık yazısı” demektir, ışığın yazdığı anlamına gelir. Yani kaydı yapılan tasvir, ışığın nesnelerdeki aksidir. Bu bilinen bir fizik kanunudur. Ama bu fizik, biraz da metafiziktir. Biz ışığın yazdığı yazılarızdır yani. Bana ilham veren şey işte bu güç oldu. Bu dünya, sözün şekil alma durumudur. Edebiyat, özellikle şiir tersine saflığa ve başa dönme gayreti olmalıdır biraz da. Gerçek edebiyatın yönü bütün anlamlarıyla

geriye doğru olmalıdır, fotoğraftan söze olmalıdır. Yazı sürecinde, her satır başına geri dönüşümüzde buna bir işaret var, yani bir “Unutmayın.” çağrısı. Fotoğrafları söze dönüştürme çabamda başka şeylere de gayret ettim. Sistemli ve silsile halinde olmasa da şiir tarihinde resimlere ve fotoğraflara şiirler yazıldı. Hatta şiirin; ressamlığa ve fotoğrafa olumsuz etkisine de rastladık. Şimdi aklıma Rilke, Kavafis, Mayakovski, Nazım Hikmet, Brodsky geliyor. Ayrıca görsel imge, modern şiirin olmazsa olmazlarından biridir. Ama manzaranın şiire dönüşme sinden bahsediyorsak, bunu vizüel/görsel bir dilin üsluba dönüştürülmesi ile yapmak gerekirdi. Bunu çok iyi becerdim diyemem ama yapmaya çalıştım. Yazar arkadaşım Perviz Yusif (1976-2012), Allan Pease’in (1952) Beden Dili adlı eserinden bahsediyordu. İnsanlar bilginin yüzde yedisini kuru metinden, yüzde yirmi ikisini tonlama ve vurgular dan yüzde elli beşini ise jestlerden alıyormuş. Bu elbette konuşma esnasında yani sözlü sohbette böyle oluyor. Okuma yaparken okur/insan jestleri gerçek bir hareket gibi görmediği için edinilen bilgilerin yüzde elli beşi otomatik olarak kayboluyor ya da köklü şekilde değişiyor. İnsanlar çoğu metni yüksek sesle okumadığı için yüzde yirmi iki etki de azalıyor. Böylelikle anlama imkânının azaldığı şüphesiz bir gerçek. Tabii, devamlı okuma alışkanlığı olan kimselerden bahsetmiyoruz. Böyle insanlar aslında iyi dinleyicilerdir. Onlar, kitabı da canlı insan gibi hassaslıkla dinleyebiliyorlar diye Allan Pease’in yüzdeleri bu kimselere ait değildir. Ancak genel durum için

-tekrar ediyorum- vizüel imge özelliği taşıyan dili üsluba dönüştürmek gerekir. Bütün bunları şimdi formülleştiriyorum. Şiirler yazarken galiba simge ile hareket ediyordum. Şimdi söyle diklerimin bazılarını ve şiirleri yazdığım zamanları öylece belki düşündüm. O zamanlar hiç not almamış ve tabii ki olmayan bu notları kimseyle paylaşmamıştım. Bazı fotoğrafları/ fikirleri ise hiç düşünmediğim şimdi aklıma geldi. Edebiyat da galiba bir adıyla da bu: Akla gelenin akla gelmeyenle sonuçlanması.

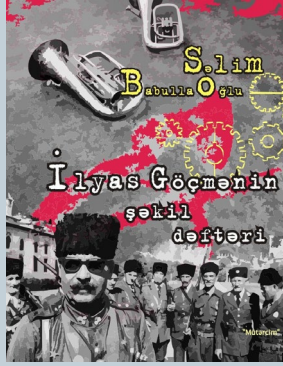
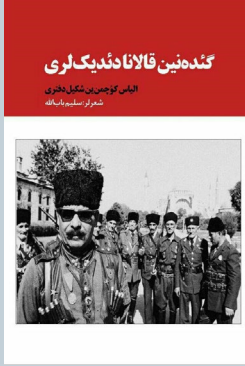
Bu kitap, sadece bakmakla kalmayanlar için yazıldı...

Bu kitapta fotoğraflar konuşmaz ama şiir onları dile getirir. Şiirler, ne sadece açıklama ne de sadece eşliktir; her biri kendi başına nefes alan, ama fotoğraftan da ayrılmayan canlı organizmalardır.

Babullaoglu'nun fotoğrafa yazdığı şiirler, sözün sesini görselin suskunluğuna tercüme eder. Okur, her bir şiirde bir imgeyle yüzleşir; ya geçmişe doğru bir yürüyüşe çıkar ya da bugünü bir bellek tortusu gibi kazır belleğine. Bu kitap, bir fotoğraf defterinin ötesine geçerek, modern şehir insanının görsel belleğine, duyuşal kırılmalarına, etik sorgulamalarına şiirle yanıt verir. Şairin, zamanın içinde unuttuğumuz nesneleri, yüzleri, jestleri, çocuklukları, savaşları, barışları birer şiir süzgecinden geçirerek yeniden kurması, kitabı sadece görsel bir arşiv değil, poetik bir direniş metnine dönüştürür.

Şimdi bu kitabın sayfalarını çevirmeye başladığınızda, yalnızca şiirleri değil, o fotoğrafların içindeki kadraj dışı gerçekliği, her satırın ardındaki etik soruyu ve her şiirin içindeki görünmeyeni de okumaya hazır olun. Çünkü bu kitap, sadece bakmakla kalmayanlar için yazıldı.

Ali Oturaklı, şair
Türkiye

Selim Babullaoğlu'nun Türkiyeli tanınmış fotoğrafçı İlyas Göçmen'in 40 fotoğrafına yazdığı "İlyas Göçmen'in Resim Defteri" (kitap 2009, 2016 yıllarında iki kez Bakü'de basıldı) şiir kitabına dahil edilen şiirlerin birçoğu müellifin yabancı dillerde çıkan kitaplarında yer almıştır. Eserin tamamı Rusça, Gürcüce, Türkçeye çevrildi. İran'da kitap olarak yayınlandı.

"İlyas Göçmen'in Resim Defteri" şiir kitabı müstakil edebî otoriteler tarafından Azerbaycan'da 2000-2010 yılları arasında yayınlanan en iyi beş şiir kitabı arasında gösterildi. Kitabın birinci baskısı Azerbaycan Kültür Bakanlığının Altın Kelime -Şans Edebiyat Ödülüne (2010) layık görüldü.

Şiirler 2007-2008 yıllarında iki yıl süreçte yazıldı.

Kitap ve kitaba dahil edilen şiirler (bu şiirlerin bazıları kitap basılmadan önce Bakü'deki birçok popüler edebî dergilerde yayınlanmıştı) hakkında Azerbaycan edebiyat eleştirmenleri oldukça fazla yazılar, makaleler, edebî eleştiriler yazdılar.

Fotoğraf donmuş zaman parçasıdır diyorlar, aslında fotoğraf donmuş mekan parçasıdır. Çünkü onunla mekanın fragmentleri zamanın içindedirler. Selim'in İlyas Göçmen'in fotoğraflarına yazdığı şiirler bu mekan parçalarına zamanı getirir. Onlar fotoğraf olmaktan çıkartıyor, canlandırıyor. Onları doküman olmaktan kurtarıyor. İlyas Göçmen'in Fotoğraf Albümü'ndeki şiirleri birkaç kez okumak gerekiyor, çünkü şiirlerde satırları derin anlamlar ve oldukça sık rastlanan iki temel olduğu için ilk okuma sadece sözlerin resmine bakmaya izin veriyor.

Paritet Gazetesi

Selim Babullaoğlu'nun fotoğraf sanatçısı İlyas Göçmen'in 40 fotoğrafına yazdığı 40 şiirinin kapısını çaldım. Fotoğrafların buyurun dediğini duydum. Sonra bu şiirle fotoğrafın sentezi olan kitabın çağdaş edebi muhitimiz için bir yenilik olduğunu anladım.

525. Gazete

Kitapta şair Selim Babullaoğlu ile fotoğraf sanatçısı İlyas Göçmen hem ses oluyor. Aynı sesleri çeşitli zamanlardan alıp gözümüzün, hafızamızın önüne getiriyor. Ama tanıdığımız ve tanımadığımız, yalnız bu fotoğrafların penceresinden ve bu şiirlerin içinden gördüğümüz garip, sırlı, rüzgar gibi hareketli, çocuk gibi gururlu, taş gibi bir şair var. Ve Babullaoğlu Göçmen'den farklı olarak daha uzaklara, geçmişe ve geleceğe gidiyor, adamın elinden tutup öyle semtlere götürüyor ki, bunu yalnızca okuyucuya belli ediyor.

Yazar Gazetesi

Acaba Babullaoğlu silsilevi şiirler yazdığı o fotoğraflara, reelliklere isyan ederek mi bu şiirleri yazdı? Şair o reellikleri sevmiyor mu? Selim Babullaoğlu'nun edebiyatımız için şimdilik yalnız şekil bakımından yenilik olarak adlandırdığımız bu şiirlerin daha derin kıymetini gelecek ve okurlar, eleştirmenler verecek.

Medeniyet Gazetesi

Süleyman Padişah, kuşların, hayvanların, ağaçların dilini bildiği gibi, Selim de şiirlerin dilini iyi bilir. O, ağaçla, kuşla, suyla, taşla (ve bir de insanla) şiir dilinde konuşur. İllüstrativ betimleme, sinematografik karakter, toprağın üstündeki sorulardan kat kat farklı soruların ortaya konulması, fani olmayan bir şeylerin aranışı, belki de insanın kimliğinden büyük gerçek arayışları, bu Babullaoğlu'nun yazı tarzıdır. O, çağdaş dünya edebi çevresiyle belki de önde, ama hiç bir şekilde geride değil, Azerbaycan şiirinin çok önemli şairlerindendir.

Perviz Yusuf

Yazar, Yönetmen, Senarist

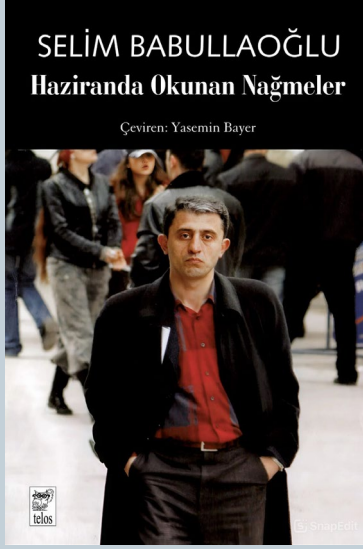
Oscar Wilde'in fotoğraf sanatıyla ilgili söylediği bir düşüncesini hatırlamak yerinde olur: "Kamera sadece fotoğraf çeken bir makineden daha fazladır. O bizim başka bir alemle bağ kurmamıza imkan yaratan araçtır". Babullaoğlu'nun şiirleri İlyas Göçmen'in fotoğraflarının yol açtığı o başka alemi okurlara anlatan ve izah eden araç gibidir. Şiirler asla fotoğraflara illüstrasyonlara değil.

Fotoğrafların biraz devamı, biraz kadraj arkasında kalan noktaların yansımaları, arada bir de objektifin gördüğü ve gösteremediklerinin ifadesidir. Şiirleri okuduktan sonra fotoğraflar izleyiciyle başka şekilde konuşuyor. Tamamen yeni anlamlar kazanıyor, başka bir canlılık kesp ediyor.

Vatandaş Hemreyliği Gazetesi

Babullaoğlu'nun "İlyas Göçmen'in Fotoğraf Albümü" adlı şiir kitabında 40 fotoğraf 40 şiir var. Herkesin ilk başta aklına kırk sayısının tesadüf bir rakam olmadığı geliyor. Bu kitapta kırkinci kapı mı var, varsa orada ne oluyor? Bu tip metinlerin yazılması ve düşüncenin doğması talih meselesidir.

Prof. Dr. Cavanşir Yusifli

Selim Babullaoglu şiirin kaynağının neresi olduğunu çok iyi biliyor. Diğer bir deyişle onun şiiri retorikten değil, her gün tekrar eden hayatın saflığından, doğallığından, dokunulmazlığından doğuyor, çünkü günlük hayat olduğu gibi başlı başına mucizedir. Şair sözlerle bu mucizeyi bozmadan ortaya çıkarmaya çalışıyor. Ve bu konuda Kavafis’le hem ses oluyor.

Ataol Behramoğlu, şair,
Türkiye

Babullaoglu’nun şiirlerinde hüznün rüzgarları esse de (Behçet Necatigil, Attila İlhan’da egemen olan hüznün gibi) düşündüren, sorgulayan ve kesin bir yargıya varan son dizeler, insanı karamsarlığa yöneltmeyip tersine umutlandırıyor. Selim Babullaoglu şiirinde sinematografik anlatıma yer vererek gerçeği yansıtmaya özen göstermesinin temelinde belki de onun senaristliği yatıyor.

Onun dizelerindeki biçimsel duruş çok etkileyici. Şiirlerinde yaşanmışlık, yaşanacaklar ve yaşanabilirliğin görüntüsünü betimleyen şairin içsel dünyasının ve kültürünün zenginliğini anlamamak olanaksız.

Onun şiirdeki duruşu, Yahya Kemal Beyatlı’nın “Mısra benim haysiyetimdir” sözlerini anımsatıyor.

Yasemin Bayer, çevirmen, yazar
Türkiye

Selim Babullaoglu'nun şiirleri geçmiş heyecanlarımızı hafızamızın derinliklerinden çıkarıyor, onları yeni tecrübelerle zenginleştiriyor, dilde olan sözlerin imkanlarını beceriyle kullanan şairin ironi hissi, insanı şaşırtan gözlemleri ve orijinal karakterleri şair cümleleriyle diyalog arayan okurların hayallerini, düşüncelerini yerinden oynatıyor.

Urşula Kozel, şair
Polonya

Selim Babullaoglu'nun şiir dünyası o kadar dolgundur ki, ondan sonra istenilen poetik ses artık sınır hissini kaybetmiş görünüyor. Onun bütün sanatı dünya kodlarıyla konuşmaktır. Azerbaycan kültürünü dünya uygarlığının bir parçası olarak görmek, millî motifleri dünyanın çok sesli boya paletine dönüştürme işidir.

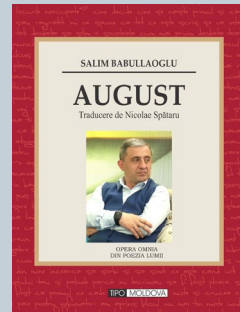
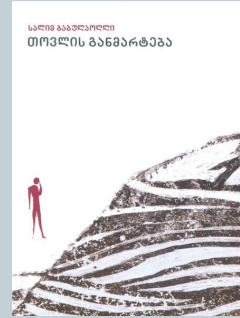
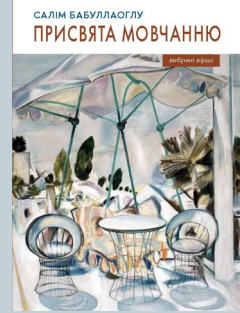
Dmitro Stus, Edebiyat Araştırmacısı
Ukrayna

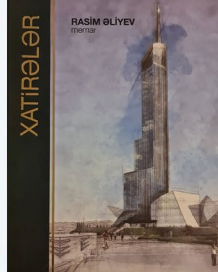
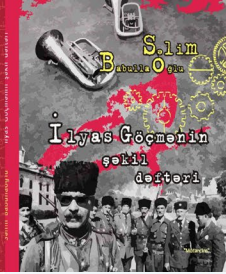
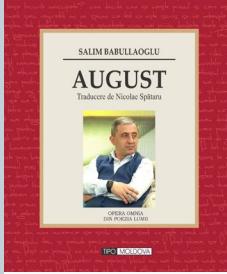
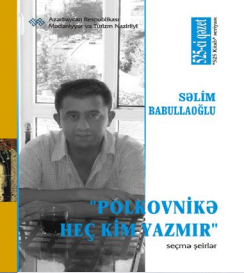
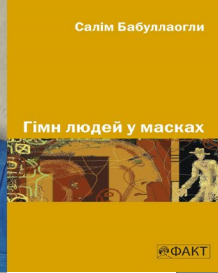
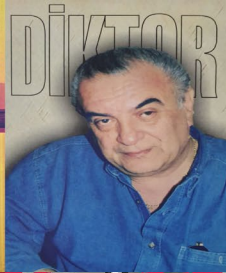
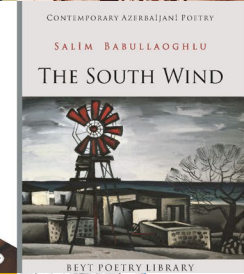
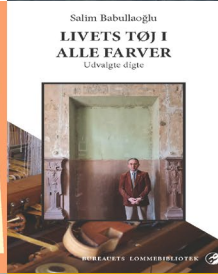
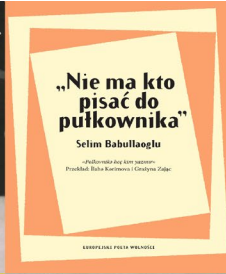
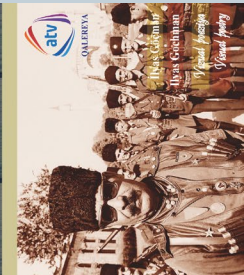
O şiirde yalnız binanın ön cephesini tasvir edebilir ve bununla da insan münasebetlerinin sosyal, kültürel bakış açısını gösterebilir. Tenha bir sahilden kadrain ardında kalan fotoğraf vasıtasıyla bahseder. İnsan talihi hakkında sözlükteki iki sözle soyut olmayan somut şiir örneği oluşturabilir. Hangi konu ya da mevzu da yazarsa yazsın o sadece insanı anlatıyor. Kendisi de bu insanla iradeli ya da iradesiz bir şekilde Tanrıya doğru gidiyor.

Şota İataşvili, Şair
Gürcistan

Selim Babullaoglu'nun lirik diskürsiftir, analitiktir, geniş nefese sahiptir, hikmet enginliklerine baş vurur, dikkati ayrıntıya çeker, kaideleşerek büyük poetik vezinlere dönüşür, parçalar derin, kapsayıcı akıl ve etkileyici hisle birleşir.

Prof. Dr. Margarita Kurtesku,
Moldova

2025

Orpheus Metin Ödülleri

Salim Babullaoğlu,
eserlerinde insan gelişimi,
duygusal refah ve sosyo-
politik konular gibi temaları
araştırarak hem kişisel hem
de küresel deneyimlerin
karmaşıklığını yansıtıyor.

Orpheus Metin Ödülü
- 2025 onun Azerbaycan
edebiyatı üzerindeki kalıcı
etkisini ve uluslararası sanat
alışverişinin sesi olarak
rolünü vurgulamaktadır.
Babullaoğlu, eserleriyle
şiiir sınırlarını
genişletirken, aynı zamanda
kültürler arasındaki bağları
da güçlendirmektedir.